

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

**ÉRTESÍTŐJE.***Megjelen havonként egyszer.*

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak  
**Ózer Zsigmond** egyleti pénztárnokhoz  
Klauzál-utcz: 4. szám küldendők.

Szerkesztői iroda: Sip-utcza 12. sz.

Kiadja az „**Orsz. magy. izr. tanító-egyesület.**”Előfizetési ár: Nem tagok számára  
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

**Az Eötvös-alap és még valami.**

„A régi városháza tanácstermében pünkösdi vasárnapján számosan gyültek egybe tanfériaink, hogy a magyarországi néptanítók „tulajdonát” képező „Eötvös-alap” jótéteményeiben részesítsék a szegényebb sorsu néptanítók tanulni vágyó gyermekeit, nyomorban sanyló özvegyeit és árváit.”

Ezen szavakkal vezeti be az „Egyetértés” május 24-iki száma az egyet. tanítógyűlés végrehajtó bizottságának pünkösdi gyűléséről szóló jelentését. A „tulajdon” szó nem véletlenül került oda. E szó hosszú évek óta elkeseredett harcznak a jelszava volt és a magyar tanítóságot két táborra osztotta. De nem azért mint ha valamely oldalról az Eötvös-alap tulajdonjogát elakarták volna exequálni, hanem a fölött folyt a harcz, ki van jogosítva az alapot kezelni: a végrehajtó bizottság, vagy az orsz. hivatalos tantestület által kiküldött bizottság. Ez a harcz hála az égnek be van fejezve; a kezelést a jövőben az utóbbi vezeti. Csak egyről feledkezett meg a kemény tusa közben a haza tanítósága, hogy t. i. első kötelessége volna ezt az ő tulajdonát képező alapot anyagilag is támogatni; hogy minden egyes tag kötelessége az alap gyarapítására egy kis áldozatot hozni. Tette ezt pedig első sorban Trefort a minister, tette több lelkes tanfelügyelő, köztük első sorban Békey és Tóth József, tette egynehány város tantestülete, tette egynehány tanító, ezek közt első sorban Péterfy, Lederer, Örley, Varga István és még egynehányan, de a magyar tanítóság zöme még mindig távol tartja magát. Ezt a szomorú tényét számok bizonyítják „und Zahlen beweisen”. Az országban 22,000 tanító működik. Ezek után befolyyna évenként tagsági díjak fejében 22,000 frt. A kimutatás szerint befolyt az utolsó évben tagsági díjak fejében 1500 frt és ez összegben még hátralékok és előrefizetések is befoglalvák. Evvel az 1500 frttal szemben az idén ösztöndíjak és segélyezések fejében kiosztatott 3400 frt; kezelési költség pedig 348 frt és 21 kr volt. Nem kell-e pirulnunk, ha ezt a közönyt észleljük legsajátabb érdekeink iránt. Hát a tanító volna az, ki máshol keres segélyt és maga magáért nem volna képes áldozat hozatalra? És micsoda áldozatot kíván az alap a tanító filléreiből? Egy mond egy forintot minden évben. És ezekből az egyforintosokból évenként 60,000 forintot tudnánk kiosztani szerencsétlen

kartársak özvegyei és árvái közt, ha ma 1500 frt után képesek vagyunk 3500 forintot kiosztani!

Részemről következő indítványt tennék valamennyi hazai tanító-egyesület közgyűlésén: Mondja ki az egyesület, hogy minden tanítónak erkölcsi kötelességgé teszi, hogy az Eötvös-alap rendes tagja legyen; becsületbeli dolog legyen tehát a tanítóra, szerencsétlen kartársai érdekében évenként azt a 100 krajczárt letenni. Ne legyen e hazában tanító vagy legalább ne hivatkozassék a kartársi jogra, ha az összetartozóság e kis árát le nem fizeti. Az alább közlött részletes kimutatás mindenkit meggyőzhet, hogy éppen nem lapunk közönsége az, melynek érdekében felszólalunk; tesszük azt általános szempontból az összeség, az összetartozás érdekében.

A segélyezések és ösztöndíjak következőleg osztattak szét:

a) Egyetemi ösztöndíjban egyenkint 100—100 frtban részesültek:

1. Madzsar Gusztáv, róm. kath. budapesti III. éves böles. hallgató, nyug. képezdei tanár fia. 2. Székely Albert, izr. budapesti III. éves joghallgató sátoralja-ujhelyi tanító fia. 3. Molnár Ödön, ág. ev. budapesti II. éves műegyetemi hallg., atyja tanító Nagy-Lakon, 4. Bánhegyi Mór, izr. budapesti III. éves joghallgató, atyja báni tanító. 5. Gérecz Károly, ev. ref. budapesti I. éves böles. hallgató, atyja sárospataki tanító. 6. Höhn Károly, róm. kath. kolozsvári joghallgató, atyja Finta Albert gyulafehérvári tanító. 7. Tóth István római katolikus budapesti II. éves orvosnövendék, atyja tanító Szatmártt.

b) Középtanodai stb. ösztöndíjban részesülnek 100—100 frtban. 1. Horváth Antal ev. ref. budapesti I. éves hittanhallgató. 2. Kádár Lajos unitárius VIII. oszt. tanuló Kolozsvártt, atyja laborfalvi tanító. 3. Reichard Elek róm. kath. bajai III. éves tanítóképezdei növendék, atyja tanító Boros-Györött.

50—50 frtban. 4. Nyujtó Lidia ev. ref. budapesti IV. éves tan. képezdei növendék, atyja czeplédi tanító. 5. Hodossy Béla ev. ref. csurgói III. éves tan. képezdei növ., atyja kerczai tanító. 6. Schiff Fülöp izr. sárospataki III. éves tan. kép. növ., atyja szarvasi tanító. 7. Fábry Julcsa ág. ev. szabadkai II. év. tan. kép. növ., atyja járéki tanító. 8. Bartha Károly ev. ref. székelykereszturi II. éves tan. kép. növ., atyja pávai tanító. 9. Bocskay Kristóf róm. kath. bajai II. éves tan. kép. növ., atyja bajai tanító. 10. Solyom Lajos ev. ref. hajdu-böszörményi VI. gymn. oszt. tanuló, atyja tanító Hajdu-Böszörményben. 11. Korilly Győző róm. kath. váczi V. gymn. oszt. tanuló atyja ecseri tanító. 12. Papp Sándor evang. ref. VI. oszt. tanuló Nagy-Körösön, atyja sukorói tanító. 13. Melczér Gusztáv, ágost. evang. rozsnói VI. oszt. tanuló, atyja dobsinai tanító. 14. Halasy Jenő, ág. ev. iglói II. éves kép. növ., atyja nagyröczei tanító. 15. Adorján Ferencz, ág. ev. soproni I. éves hittanhallgató, atyja kertai tanító. 16. Schád Vilmos, ág. ev. szarvasi gymn. VIII. oszt. tan., atyja sárszentlőrinczi tanító. 17. Mühl János ág. ev. III. éves tan. kép. növ. atyja villamosi tanító. 18. Pacsesz Emilia ág. ev. szabadkai II. éves kép. növ., atyja ezinkotai tanító volt. 19. Uhrin Károly ág. ev. szarvasi gymn. VI. oszt. tanuló, atyja békés-csabai tanító. 20. Kemény Ignác, róm. kath. csurgói IV. éves kép. növ., atyja barczánfalvi tanító. 21. Csia Oszkár ev. ref. gyulafehérvári gymn. VI. oszt. tan. atyja brassói tanító volt. 22. Fábián Anna gör. kath. budapesti IV. éves kép. növ., atyja barczánfalvi tanító. 23. Brett Gyula izr. balassa-gyarmati polg. isk. VI. oszt. tanuló atyja b.-gyarmati ig. tan. 24. Laufer Szabin izr. győri II. éves kép. növ. egészen árva, atyja besztercebányai tanító volt. 25. Lehr Vilmos ág. ev. aradi gymn., V. oszt. tanuló, egészen árva, anyja kiskedővönő volt. 26. Veres Ferencz ev. ref. a budapesti polg. isk. tan. kép.

III. éves növendéke, atyja hosszutalusi tanító. 27. Exner Leó róm. kath. a budapesti polgári isk. tan. kép. II. éves növ., atyja sümeghi tanító. 28. Kajtár Károly, róm. kath. budapesti polg. isk. tan. kép. III. éves növ., atyja gyergyó-remetei segédtanító. 29. Moussong Géza r. k. budapesti III. éves tan. kép. növ., atyja pomázi tanító. 30. Uhlreich Jenő ág. ev. gymn. VIII. oszt. tanuló Iglón, atyja gölniczbányai tanító. 31. Zsengeri Irma izr. budapesti I. éves kép. növ., atyja budapesti tanító.

c) segély-összeget nyernek: 1. Györffy Ivánné esztergomi r. kath. tanító özvegye 100 frtot, 2. Hecht Györgyné izr. budapesti tanító özvegye a Lederer-alapról 50 frtot, 3. Virányi Jánosné ág. ev. budapesti kép. tanár özvegye az Örley-alapból 50 frtot, 4. Timon Ferencz szolnoki r. k. tanító árvái a Rök Szilárd-féle alapból 50 frtot, 5. László Lajosné pomázi ev. ref. tanító özvegye 50 frtot, Mengel Pálné kovásznai ev. ref. tanító özvegye 50 frtot, 7. Györgyi Ernőné pázmándi róm. kath. tanító özvegye 50 frtot, 8. Dömötör József kiérdemült izsáki ev. ref. tanító 50 frtot, 9. Béresi Istvánné hegymegi ev. ref. tanító özvegye 50 frtot, 10. Soretz József kiérdemült kürthi r. k. tanító 50 frtot, 11. Szentkereszthy Péter kiérdemült vágvecsei r. k. tanító 50 frtot, 12. Palaky Ferenczné budapesti r. k. tanító özvegye 50 frtot, 13. Maurer Józsefné miklósi r. k. özvegye 50 frtot, 15. Horváth Zsigmondné környei ev. ref. tanító özvegye 50 frtot, Pokorny Mihályné czinkotai ág. ev. tanító özvegye 50 frtot, 16. Kis Józsefné bakony-szombathelyi ág. ev. tanító özvegye 50 frtot, 17. Gamsjäger Ernő kiérdemült felső-lövői ág. ev. tanító 50 frtot, 18. Koréh Tatay Karolina ev. ref. inségben levő, budapesti tanítónő rendkívüli segélykép Békey Imre alapítványából 24 frtot.

### Az országos kiállítás.

Mi néptanítók, kiknek magasztos hivatása a serdülő nemzedéket nevelni, munkára képesíteni és ösztönözni, polgári erényekre serkenteni, mi is örömtelt szívvel üdvözöljük az országos kiállítást, mely fényt áraszt hazánk kulturtörekvéseire, a közmivelődés minden tényezőjére, tehát reánk néptanítókra is.

A kiállítás csarnokai mindmégannyi vizsgaterem, melyekben hazánk néposztályai, egyesületek és társulatok, polgárok és hatóságok, intézmények és vállalatok, rang, vallás és nemzetiségek különbsége nélkül a lefolyt időszakban tett haladásukra nézve ország világ előtt vizsgáznak.

Hogy a vizsga fényesen sikerült, nem kell, hogy mi mondjuk. Megmondták ezt illetékesebbek nálunknál. Fényes eredményét hirdette a koronás fő és megerősítette a művelt világ, mely érdeklődéssel kíséri a magyar nemzet eme próbatevő kísérletét.

Az orsz. kiállítás nem csupán vizsgaterem, hanem egyszersmind t a n t e r e m is, melyben mindenki tanulhat és pedig a legkitünőbb módszer szerint, a szemléltetés alapján; de senki sem tanulhat benne többet és jobban mint épen a néptanító. Minden más ember csak bizonyos szempontból nézi meg a kiállítást; csak bizonyos osztálya érdekelheti leginkább; csak az ő szakmájába vágó dolgok megszemlélésén tanul, okul és buzdul; a tanítót minden érdekli, ő mindenből tanul, ismereteit minden kiállított tárgy bőviti. Őtet nemcsak a tanszer-kiállítás vonzza a kiállításba, hanem ennek összesége épúgy mint egyes részei; ő ismereteit gyarapítani akarja, tehát elmegy a kiállításba és néz, szemlél és tanul, mire itt sok alkalma van.

Az iparcsarnok a tanítóra nézve valódi k i n c s b á n y a a szemléleti tárgyak sokfélesége és minősége tekintetében. Itt gyűjthet és aknázhat a népelet minden rétegéből eredő termékeket, a nagyiparosokétól kezdve az utolsó falusi kézműveséig.

Azután rendre a kiállítás többi részeinek átkutatásánál tanulmányozhatjuk a népet, foglalkozásának neme és a kiállított tárgyak minősége szerint; mert a ki mint dolgozik, munkál és szerez, olyannak becsülszik.

A néptanítónak hivatása a népet nevelni, tehát tanulja ezt ismerni és hol volna erre több alkalma mint épen a kiállításban.

Az országos kiállítás egy tükör, mely minden néposztálynak hiven visszatükrözi az ő nemzetgazdasági vagy mivelődési becsét. Egy tükör az, mely — büszkeséggel mondhatjuk — a magyar társadalom minden rétegének képét előnyösen visszatükrözi.

Ebben a tükörben másokat és önmagunkat is láthatjuk. Vizsgáljunk benne mindent, de magunkat is, mert az önismeret által legbiztosabban érünk célra a tökéletesség felé.

A tanszerkiállításban kiállítottak nép-, polgári-, ipar- és más fiu- és leányiskolák az ő működésüket jellemző fő dolgokat.

Ezeket szemléljük behatóbban: de ítéletet csak akkor mondjunk, mikor a látottak fölötti véleményünk szilárd meggyőződéssé vált. Csak azt dicsérjük, a mi dicsérni való és ezt tegyük önámítás nélkül.

A tanszerkiállításról már olvastunk a napi sajtóban jeles tollakból származó megismertetési dolgozatokat, itt ott az eredmény fölötti véleményt is. A legtájékoztatóbb eddig Mayer Miksa, az országos tanszer-muzeum fő-felügyelő ur megismertetése volt, mely általánosságban felel meg a kiállított gyermekerti tanszereket, a nép- ipar- és polgári iskolák által beküldött munkálatokat és örvendetes haladást konstatál a módszer tekintetében a népiskolában. Kiállítottak felekezeti és felekezet nélküli, állami és községi népiskolák. Hogy ezek közül melyiket illeti az első díj, nem akarjuk kutatni. Csak azt akarjuk kiemelni, hogy a zsidó felekezeti iskola is képviselve van és kiállja a versenyt minden tekintetben. Versenyre szállt pedig a vágujhelyi, tröncsényi, bajai és más izr. iskola. A budapesti orsz. tanítóképző-intézet gyakorló iskolájából és a pesti izr. nőegylet iskolájából is láttunk egyetmást kiállítva.

A népiskola aránylag igen gyéren van képviselve a kiállításban és a különböző tanintézetek közt a zsidó intézetek feltűnő kis számban mutatták be dolgozataikat, a mit hitfeleinkről a kiállítás egyéb részeiben nem észlelünk. És ez természetes. A zsidó hitfelekezet csak népiskolákat tart fenn. Magyarországon alig van 1—2 polgári iskola, mely a zsidó hitfelekezet által fentartatnék. Középtanodái nincsenek. Az az egy fő-iskolája, a rabbiszeminárium pedig nem szorult rá, hogy kiállítson. Kiállítás az egymagában; ezt legjobb a helyszínen felkeresni. Az orsz. izr. tanítóképző intézetből láttunk egyetmást kiállítva; de mint halljuk egy más része fel nem vétetett, mivel a bejelentésével elkéstek.

A tanszerkiállításon észlelt egyéb oktatásügyi jelenségekről időhiány miatt ma csak az orsz. izr. siketnémák intézetének kiállított tárgyairól értekezünk e szám 89. lapján.

*Morgenstern Jakab.*

## **A realizmus a didacticában.**

(Folytatás.)

### III.

Minden öntudatos tett vagy cselekedet az érdek bizonyos nemére vezethető vissza. Érdek volt az, mely létesítette, vagy létesítésének kezdeményezését hathatósan támogatta. Érdek vezeti a föld fiát az élet tömkelegén keresztül az enyészetig. A köznyelv a furfang vagy az elnésség bizonyos nemének fogja fel az érdeket „Érdekből cselekedett, érdekelve volt az ügyben” mindennapi szólások. Emlegetnek önző és nemcsak érdeket. Az önző érdek célba veszi az önboldogítást és áll a vágyak szol-

gálatába. Megállapodván, megakasztom fejtegetésemet, hogy a vágy mibenlétét a realizmus szempontjából határozzam meg. Nemcsak az érzéki világ és ennek sajátosságairól képes az ember magának tudomást szerezni, hanem bepillanthat gondolkodásának műhelyébe is és megfigyelheti saját lelkének állapotát. Ezen megfigyelést ön megfigyelésnek vagy ön-észlelésnek nevezik, tárgyat képezik az érzelmekek és a vágyak. Mi pedig a vágy, a léleknek milyen állapota ez, miben nyilvánul? Könnyebben esik ezt kérdezni, mint a találó feleletet adni. A vágy körülbelül annyi mint akarás, törekvés, ábitozás, de közelről meg nem határozható; célba vesz valamit kisebb vagy nagyobb erélylyel és a cél elérése után rendszerint érzelmmé válik. Vannak alsó és felső rangu vágyak. Igen egyszerű példa, mely ugyan alsó rangu vágy, az étvágy, mely a szervéletben veszi eredetét, célba veszi a gyomor és az iny ingereinek kielégítését és miután célját elérte, megszűnik illetőleg kellemes érzelmmé (vagy nevezzük így: érzetté) változik. Az érdek, a mint mondtam, áll a vágyak szolgálatában; de a vágy megelőzi sőt teremti gyakran az érdeket.

Érdekemben van most az „érdeket“, mint a didactica fontos tényezőjét, a mennyiben tölem kitelik, érdekesen megvilágítani. A lét első időszakában nyilvánuló kezdetleges tanulás nem egyéb, mint az önző érdek kifolyása, mely önző vágyak szolgálatában áll. A gyámoltalan csecsemő és a fejlődő kisdéd állanak a durva empirizmus fokán; a vágyak által felkeltett tapasztalati érdek a durvaság és önzőség jellegét hordja magán. Tapasztalni akar a kisdéd minden áron, a vágyak ösztönözik arra. Minden tárgygyal, mely neki tetszik, akar megismerkedni, mi ragyog, a mi fénylik, mi különösen feltünőleg hat, az leköti érzéki észlelését. Mindent akar magához közel vinni, a tárgyak után nyul, mindent akar megtapintani, mindent közelről megnézni s ha lehet, megízlelni. A tapasztalati érdek működik egész hatalmával. A kisdéd tárgyismeretei gyarapodnak, szelleme képződik. Látjuk tehát, hogy vágy és ennek szolgálatában levő érdek nélkül nincsen tapasztalat.

Itt felmerül a jogosult kérdés: vajjon megbízható vezére lesz-e a tapasztalati érdek a kisdéd korában, vajjon áll azon vágyak szolgálatában, melyek az okvetlenül szükséges ismeretkör megszilárdítását célba veszik? Tény az, hogy érdek nélkül lehetetlen az ismeretek elsajátítása, tény az, hogy az érzéki észlelés hatása képezi csak az érdek fokán a valódi és határozott tudós forrását. Ha tehát csak érdek a tudás alapját vetheti meg és a természetesen kifejlődő érdek nem lehet megbízható, akkor szükséges az érdeket tervszerűen teremteni.

Herbart által a nevelés másodrendű céljául kitűzött érdek sokféleségében következik a tapasztalati érdek után a vizsgálódási. Nem elégséges ha csak a tárgyak létezéséről van a növendéknek tudomása, hanem szükséges, hogy ezeknek sajátosságaival ok és okozati viszonyaival is megismerkedjék; azért tekintse a nevelés feladatának a tapasztalati érdek felkeltése után a vizsgálódót felkelteni.

Jelen fejtegetésemben nem szabad a pädagogiát a didacticával összetévesztenem, azért szándékom e kettő közé a határt vetni. Ha a pädagogia templom, akkor a didactica a leghatalmasabb oszlopa, mely gerendázatát tartja, ha a pädagogia hajó, akkor a didactica a kormánykerék. A pädagogia ugyan didactica is, minthogy ezt magába foglalja; de a didactica még nem az egész pädagogia, minthogy csak ennek része. A pädagogia mondja, hogy a tapasztalati érdek után szükséges a vizsgálódást felébreszteni, s indokolja is avval, hogy még nem elég, ha a növendék a tárgyakat ismeri, hanem szükséges is, hogy ezeknek különféle viszonyait, mint pl. az oki és okozati viszonyt is ismerje; de a didactica

megállapítja eme felébresztésnek módozatait, melyek szerint a tanítás vagy oktatás a felébresztést fogantatba vegye.

Felmerül a kérdés, vajjon ismer-e a nevelés azon része, mely a kisdedkorral foglalkozik külön, neki megfelelő didacticát, vagy jár-e csak a rendszeres nyújtásánál a didactióval karöltve?

A kisdednevelés a mint nagyjában a kisdedóvó intézetekben létezik és üzetik, nagy mérvben hóditott a társadalomban. Ezen intézmény érdekében alakultak országszerte és egyáltalában az egész művelt világban egyletek, melyek az intézeteket önállólag, állami segélyre nem szorulva, fentartják s jelenleg már tekintélyes vagyonnal is rendelkeznek; de megvallom, hogy mindezen fényes siker mellett birnak ezen intézetek képző értékkel; hogy nevének nem törekednek megfelelni, már régi tény, mivel nemcsak hogy nem nem óvnak, veszélyeztetik még az érzéki szerveket, melyeknek épségben tartása az egész életen át nemcsak a testi hanem, a mint volt alkalmam kifejezni, a szellemi életre nézve is felette fontos.

Ezen intézeteknek csak human értéke lehet, s ez érvényesülne is, ha ilyen szelemben vezetnék azokat, mint a kezdeményezőjük tervezte. Különben nem arról a diaktikáról akarok én szólni, mely ezen intézetekben divik, hanem arról, mely a kisdedkorban a természet menetéből fejlődik.

A kisded szeret tapasztalni, de nem vizsgálni, látni, de nem szemlélni, észlelni de nem figyelni. A perczeplálás élénk ezen korban, de az apperczeplálás, nem folyik oly könnyedséggel és a reprodukálás még kevésbé. A fogékonyság nagy, a képzeletek élénkek, de gyérségüknél fogva nem társulnak helyesen, a vágyak és az érdekek gyakoriak és önzők. A tárgyismeret áll e korban a közöny fokán s ha kivételesen önző célokat fogantatba vesz, emelkedik az érdekek fokaira.

Ezen lélektani tényezőket fogom tekintetbe venni, midőn a kor nevelésének diaktikáját a realizmus szempontjából megállapítani megkísértem.

*Öregfy.*

(Folytatás követk.)

## Az írás-olvasás módszeréről.

A hangoztatva írva olvasás népiskoláinkban — tudvalevőleg — még tömérdek ferdeséggel s a tanítók többsége részéről oly lanyhasággal alkalmaztatik, mely a helyett, hogy vonzást, inkább visszatetszést okoz. Ez elszomorító jelenség indoka alig kereshető máshol mint azon törekvés hiányában, mely az írva-olvasás helyes tanmenetét még nem igyekezett felismerni. A hangoztatva írva-olvasás módszere csak akkor fog feltűnni egész életrevalóságában, ha gyakorlati alkalmazása érdekes és fejlesztő eszközzé, alapos elsajátíthatása helyes és határozott tanmenet által könnyüvé tétetik.

Értekezésemet három részre osztom.

Az első az írás-olvasás segédeszközöeiről, mert csak ezek helyes ismerete és alkalmazása biztosítja a sikert.

A második részben az írás-olvasás előgyakorlatairól szóllok, a harmadikban az írás-olvasás módszeréről, függelékül még fölemlitem a föl adott témához képest, hogy mely akadályokkal kell a tanítónak megküzdenie az írás-olvasás sok buzgóságot igénylő terén.

Értekezésemben segítségemre voltak az egyes szaklapokon kívül sokféle paedegogia tankönyvek.

### **Az írás-olvasás segédeszközei.**

Ismereteink alapja az anyagi lévén a taneszközök célja az elemi tanodában sem több, sem kevesebb nem lehet, minthogy általuk és érzékiség körébe eső dolgokat érzékeltetjük, szemléltessük, másszóval, hogy alkalmazásuk által a gyermek érzékeit ingereljük, vagyis azokra benyomást gyakoroljuk és így érzéki figyelmet felfogását felköltsük és ekkép elméjét szellemi figyelem, gondolkodás, fogalmak, eszmék képezése, ítélet következtetés által miveljük, továbbá az érzékiség körébe eső dolgokat, világosan, tisztán, tartósan tegyük a gyermek ismeretévé.

A segédeszközök, melyektől a tancél, a taneredmény függ, következők lehetnek: a) Az iskolapadok, b) a fali tábla, c) a palatábla, d) az ABC-s könyv, e) a fali olvasó táblák, f) a kártya betűk, g) a betütörlés, h) az utánczás, i) a másolás, j) a rajzolás.

Értekezésem szűk kerete nem engedi, hogy mindezekről bővebben megemlékezzem, csak legsajátosabb vonalaiban mutatom be ezeket.

Az ABC-s könyv. Kész taneszköz, melybe a gyermek bármikor tekinthet s céljára könnyen felhasználja. Különféle felfogás uralkodik az ABC-s könyvek szerkezetére nézve. Némelyek előbb a magánhangzókat vélik tanítandónak s ezt a módszert igen sok népiskolában követik is — mások pedig nem tekintve a kiejtés nehézségeire inkább a betűk alakjára vannak tekintettel, minthogy az előbbi vélemény csak *f r a k t i ó t* képez a néptanítók testületében, mi ugyhiszem az utóbbi felfogás mellett maradunk, amely először a két vonal közé írható betűk ismertetését fogadja el a magánhangzókön kívül a következő mássalhangzókkal r, n, v, w, z, s, c. Könnyebbről, nehezebbre, ismertről, ismeretlenre ez a jelszó a tanításban.

### **Az írás-olvasásról általában.**

Az írás és olvasás hazai néptanodáinkban ma már általában a hangoztatási módszer szerint tanítatják, mely a betűknek hangjaik utáni felismertetésében és alkalmazásában áll. Mivel a módszer mellett leghelyesebbnek ismertetett el az írási- és nyomtatási alakoknak egyidejűleg tanítása innen ez hangoztatva — írás-olvasás módszernek neveztetik.

### **Tanméréte.**

Az írás-olvasás tanításnál 3 főpont állapítható meg.

1. Az ismertetendő betű hangjának a gyermekek elméjében felvétele és megtartása. 2. Az illető betűnek megismertetése. 3. Alkalmazása. Az első eset a hallással, a két utóbbi a látással való olvasásra vonatkozik.

1. A hallással való olvasásról a hangoztatási előgyakorlatok elvégzése által történt ugyan, de a látás alá eső olvasás igen megkönnyítetik, a helyesírás elősegittetik, az értelem fejlesztetik, az oktatás érdekesebbé lesz, sőt mielőtt a betűt ismerné, hangját más hangokba kapcsolni s azokkal szavakat képezni tud.

2. A látás alá eső olvasásról.

Ismételjük a levegőben huzva, s a táblán alakítva azon óriási előgyakorlatokban előadott vonalak, melyekből az illető betű képezhető, az írott betűalakot a táblán előállítjuk és többoldalulag kikérdezzük, ezt követi a betű íratása levegőben, táblán, palatáblán.

Szólhatok még most kiválóan az írás-olvasásnál előforduló akadályokról.

1. Az erkölcsi akadály főleg a gyermekek nem egyenlő képességében rejlik, azért a tanító működését mindig a középtehetségű többséghez alkalmazza.

2. Az anyagi akadály, a szülők szegénysége, rossz idő, tanszerek

és taneszközök hiánya, melyek orvoslásáról szólni már egészen más tárgyhoz tartozik. Az írás-olvasás módszerének kellő felhasználása, a segédeszközök teljes birása, a tanító kellő ügyszeretete s rendes iskolázás mellett akadályokkal megküzdeni nem kell, s ha egyes akadályok is merülnek fel, azt az iskolák lelkes felügyelői, a jó akaratu szülők s ügyszerető tanító könnyűséggel elháríthatják.

*Stein Dávid.*

### **Az iskolapadok kérdéséhez.**

(P a e d a g ó g i a i - e g é s z s é g t a n i s z e m p o n t b ó l.)

Materialismus mellett első sorban az „emberszeretet“ uralja „practicus“ századunkat. Ez utóbbi a mivellett állam minden intézményeinél főképen a tanügy elintézésénél észrevehető. Az állam jövőbeli polgárainak nemcsak szellemi, hanem nagy mérben testi tehetségeinek fejlesztését mérvadó közegei útján eszközli. Ezt közoktatásügyünk ujjaszületése óta törvényhozásunk magasztos intézkedései által igazolja. Az alakult orsz. közegészségi egyesület nagy fontosságát a gyermekek nevelését illetőleg, szakavatott körökben elegendőképen méltányolják. Rég ismert tény, hogy a tanuló helyes testi magatartását az ülésnél az iskolapad mikénti szerkezete nagyon is befolyásolja; a helyes ülésnek első feltétele pedig, hogy a test lehetőleg egyensúlyban tartassék, mi azonban czélszerűtlenül szerkezett, hiányos támmal, zsámolylyal, háttal és ülőhelylyel bíró substiliáknál lehetetlen.

Erismann szerint a szembetegségek 10<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-a a helytelen ülésben keresheti eredetét. Mig Rüte lipcsei orvostudor ottani népiskolákban 2514 tanuló közt 213 rövidlátót talál, létezik Jame Ware szerint, kinek az első közleményeket a gyermekek szemei felett köszönjük, a chilteni katonaintézetben 1300 növendék közt megfelelő feltételeknél tolytán csak 3 rövidlátó; az oxfordi gymnásiumban nevezett rendszabály figyelembe nem vétetvén, sokkal kisebb számú deákat tanít ugyan, mindazonáltal 127-en rövidlátók, szemüveget használnak.

Helytelen ülésnek a tanuláznál további következménye gerinczsont és hát elgörbülés. A szemnek a papirhoz vagy könyvhez nagy közelítése (gyakran 8—10 cm.) előmozdítja nagy mérben a rövidlátóságot, mig a test előre s hátra esését engedő iskolapad annak elferdítését okozza. A testtartásnak javítását az írásnál 1853-ban Schreiber kezdeményezte. (Éptartó [Gradehalter]) melyet Happl mellvédal alakjában készíté. Helyes épülést azonban, mint érintettünk, csak akkor érhetünk el, ha a test tökéletesen egyensúlyban van; ez történhet, ha az ülőhely előrésze a térdtorkot éri és ha az alczomb s lábak szabadon le nem lógnak, hanem vagy a földet vagy a zsámolyt érintik. Noha a pad magassága nem igen határoz, mégis való, hogy az ülőhely s asztallap közti nagy különbség a rövidlátóságot előmozdítja; legfőbb hibának tekintendő, ha nemcsak az ülő, hanem egyszersmind az asztallap vizirányos, ha ez utóbbi keskeny, az ülőhely szintén hiányos. (Az ülőhely a gyermek nagyságához mérten 23—34 cm. széles legyen; az asztallap (tám) engedjen elég tért a füzetnek s az írás más kellékeinek; a tám (asztallap) hajlott legyen. Különösen ajánlhatók táblapapirosból Fialkovskytól Bécsben készült olvasótámja.) Az asztallapnál a helyes dimenzió 30—40 cm.; a költséges, de tökéletesen megfelelő Katscherféle padnál 50—60 cm. a dimenzió; ennél a padnál az ülőhely visszacsapódható, a tám pedig ketté oszlik. Nagy hátrány továbbá, a térben való hiány, mert hol a gyermekek csak egy kart a támra

tehetnek, ülnek azok a tér szüke miatt nem egymás mellett, hanem fődélcserépként egymás mögött; hozzájárul még, hogy akadályozza az egyik pad támlája, különösen ha a hátsó pad asztaltábláját érinti, a háta mögött ülő tanulót az írásnál. Hol a tér engedi, ajánlható 2 ülőhelylyel ellátott pad. Különben a régi helyes térviszonyban készült iskolapadok is megfelelhetnek. 6—14 életévig a megfelelő testnagysághoz mérten 105—164 cm. Szükséges, hogy a tanulók kissé felemelt fövel írjanak, továbbá, hogy a felkar  $\frac{2}{3}$  része az írásnál a támlapon legyen, mi kellő tért igényel. A támla (hát) nélküli padban az elfáradt test nagyon is előre hajlik mi a myopiának legfőbb oka.

Fontoljuk meg azonban, hogy sok helyen az iskolaterem czélszerűtlen megvilágítása, zsufolásig tele tömése vagy a tanuló túltelthetése az iskolapadokon kívül okozza a rövidlátóságot. Figyelembe veendő, hogy a rövidlátóság a növendék korával folytonosan nő és hogy statisztikai adatok szerint a falusi iskolában sokkal kevesebb a rövidlátó mint a városiban, mi megint az erőltetés rovására iratik (4—5-ször több városi). Fontossággal bír a pad készítésénél térviszonyt illetőleg: „A tanuló kora, nagysága, a tám és ülőhely magassága.”

Táblázat a helyesen készült iskolapadról (Schubert v. Kunz.)

A tanuló kora	A tanuló nagysága	A tám magassága	Az ülőhely magassága
1. 6—7	115—117 cm.	52.5	31
2. 7—8	118—125	55	32
3. 8—9	126—134	58	33
4. 9—10	135—144	63	36
5. 11—13	145—154 „	71.5	41

Minden padban rosszul ülhet a tanuló, de ne legyen kénytelen rosszul ülni. Az iskolapadok kérdése égető, azért bátorkodtam hozzá szólni.

*Donáth Ármin.*

### Az orsz. izr. siketnéma intézet kiállított tárgyai.

Az „Izr. siketnémák orsz. intézeté”-nek kiállított tárgyai három részből állanak: 1-ször olyanok, melyek az intézet szervezetére vonatkoznak; 2-ször a növendékek munkái; végre 3-ször a leánynövendékek kézi munkái. Az első pont alatt említettek közt van az intézet alapszabályzata, továbbá vannak évi jelentések, az intézeti használatra irt tankönyvek stb., melyeket bővebben ismertetni, ha nem is lenne érdektelen, ezuttal nem tartjuk szükségesnek. Az intézeti növendékek munkái, a szépírás, rajz és térképrajzok bemutatása által kétfős cél van elérve; be van mutatva ugyanis, hogy mily haladást tettek a növendékek e kézi ügyességekben, másodszer az egész módszer mintegy szemléltetve van. Tudnunk kell ugyanis, hogy midőn egy első osztálybeli tanuló füzetét kezünkbe vesszük és ott egyes betűket látunk, azok korántsem oly terv nélkül odavetvék, hanem a hangkifejlesztés fokozatait mutatják. Innen van, hogy az első betű az „á”, míg az „i”, mit a népiskolában először tanítunk írni, csak jóval később fordul elő. Mert a siketnémák oktatásánál nem arra vannak tekintettel, hogy melyik hangnak jegyét könnyebb leírni, hanem melyik hangot könnyebb kiejteni. Tovább lapozgatva látjuk, mint lesznek az egyes hangokból szótagok, ezekből szavak összeállítva, természetesen oly tárgyak nevei, melyek a gyermekek környezetében fellelhetők; míg tovább az egyszerű mondatra, majd a bővített és összetett mondatra találunk és mintegy szemünk előtt látjuk, hogy mikép tanítatnak a különféle szólásmódok, mint gyarapodik jobban és jobban a

gyermekek szókincese, míg azon pontra érünk, hol a tanuló gondolatait már folyó beszédben ki tudja fejezni. Ennyit tartottunk szükségesnek az írások tartalmáról elmondani, hogy ezáltal némi fogalmat alkothassunk magunknak a siketnémák beszédtanításának módszeréről. A mi az írások alakját illeti, azt kartársaink ítéletére bizzuk. Ily módon van feltüntetve a földrajz tanításának menete térképrajzokban. Ez ugyanazon módszer szerint történik mint a népiskolában. A rajzoktatás menete is csak abban különbözik a népiskoláétól, hogy gyorsabb. A gyermek sokkal hamarabb és szebben tanul meg rajzolni és az elért eredmény nagyon felette áll a népiskoláinkban elért eredmény fölött. Most csak az egyszerű ténnyt akarjuk konstatálni, azok magyarázatába nem bocsátkozhatunk.

Ami végre a leányok kézimunkáját illeti, annak megbírlására talán inkább egy mélyen tisztelt hölgykollegánk lenne szives vállalkozni; annyit azonban megjegyezhetünk, hogy nem láttunk semmit azokból az üres czifraságokból, melyeknek készítését ma napság annyira kultiválják, hanem egytől egyig oly tárgyak vannak kiállítva, melyeket elkészíteni tudni a mai világban minden nőnek okvetlen szükséges. X.

## L e v e l e z é s.

*Tekintetes szerkesztő úr*

Az „Értesítő“ f. évi harmadik számában Csitári Germanecz Károly elhalálozott barsmegyei kir. tanfelügyelő és kir. tanácsos úrról tett megemlékezésében foglalt passus ellen: „Megyénkben létező zugiskolákat mind eltiltotta és engedélyezett magániskolákká átalakította“ Löwy Izor kartárs úr az „Értesítő“ negyedik számában kifogásokat tett.

Erre nézve bátor vagyok következőben válaszolni:

Igaz, hogy Bars megyében kevés nyilvános izr. iskola létezik, és hogy sok községben csak néhány izr. család van. Ezek kénytelenek magántanítót tartani s így törvényellenes iskolát fentartani, a mely zugiskolának nevezetik. De ilyen „zugiskola nagyon kis számban létezik. Nekem csak két ilyen iskoláról van tudomásom, u. m. Ar.-Maróth közelében levő Thaszár-Malonya és Szt.-Benedek helységeiben.

Az előbb nevezett helységben és 1884-ik évben július hó 27-én az ottani „zugiskola“nál tartott évi zárvizsgán jelen voltam, mely zárvizsgát a boldogult tanfelügyelő ur is jelenlétével megtisztelte.

A zárvizsga után — mely nagyon jól sikerült — Csitári Germanecz Károly kir. tanfelügyelő úr okmányokat vett elő, és az iskola fentartói nagy öröme a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól megérkezett engedélyt átadván nekik, mely szerint a Thaszár-Malonyai volt „zugiskola“ „engedélyezett“ magániskolává alakítottát.

Nem sokára ezután boldogult tanfelügyelő úrnál voltam, mely alkalmalomban többek közt azt is monda, hogy, miután az egyik iskolát engedélyezett magániskolává átalakítani sikerült, iparkodni fog a szt.-benedeki zugiskolát is engedélyezett magániskolává átalakítani. E célból az ott működő tanítótól a kellő okmányokat be is követelte és a miniszteriumhoz terjesztette föl. Vajjon meg jött-e az engedély, biztosan nem mondhatom; de annyi áll, hogy a kellő lépéseket megtette.

Ha tehát megemlékezésemben hibáztam, akkor csak egy szóval hitam, mert főntemlitett passusban „minden“ szócska helyett „néhány“ szócskát kellett volna kitennem s akkor a passus így hangzanék: „Megyénkben létező zugiskolák közül néhányat engedélyezett magániskolákká átalakította.“

Szükségesnek tartottam tehát collega urat felvilágosítani, hogy ezen passus még sem oly túlzott, mint a minőnek tartja, mert szivesen

elhiszem, hogy nincs tudomása arról, vajjon van-e megyénkben engedélyezett magániskola vagy sem; mert itt létekor valóban oly iskola még nem volt.

Kötelességemnek tartom ezen megtámadott passusra vonatkozólag a fentebbieket megemlíteni, mert tudom, hogy Löwy Izor kartárs úrnak keblét azon tudat, miszerint megyénkben a zugiskolák száma apad, és ezek helyébe „az engedélyezett magániskolák,“ lépnek előtérbe, örömmel fogja tölni.

Kérem tehát ezen soroknak az „Értesítőben“ egy kis helyet engedni. Maradok mély tisztelettel tek. szerkesztő ur alázatos szolgája  
Ar.-Maróthon 1885. május hóban.

*Reisz Lipót*

## I r o d a l o m.

**A szegedi zsidók 1785-től 1885-ig.** Ezen czim alatt jelent meg a szegedi zsidó hitközség kiadásában egy terjedelmes 24 (nagy 8-adrétű) ivnyi fényes kiállítású mű, mely páratlan a maga nemében. E művet Löw Immanuel és Kulinyi Zsigmond a községi előjáróság megbízásából irták és boldogult Löw Lipót emlékének ajánlották. A mű, mely számos, a szegedi hitközség körül szerzett érdemekben kitünő férfiak fametszetű arczképeit is hozza, a következő tartalommal bír:

1. **B e v e z e t é s,** melyben elmondatik, hogy a szegedi hitközségnek előjáróságát és képviselétét mi ösztönözte, hogy ezen terjedelmes könyvet közzé tegye. Száz éve t. i. annak, hogy ott az első zsidó családok letelepedtek.

2. **T ö r t é n e l m i v i z s g á l a t o k** a zsidók Szegeden történt letelepedése körül (Reizner Jánostól), melyben számos hiteles adatokkal és idézetekkel bizonyítja, hogy a zsidók csak II. József császár uralkodása alatt 1784—85-ben kezdtek Szegeden letelepülni.

3. **K ö z s é g i é l e t.** Ezen rész a telepedési és népesedési mozgalmakról, ingatlanok szerzéséről, kereskedelem és iparról, a hitközség szervezetéről és igazgatásáról, a hitközség előjárói és képviselőiről, hatásköréről és kezeléséről, zsinagóga és rabbiról, Löw Lipótról és a hivatalnokokról szóló részletes adatokat tartalmazza.

4. **A j ó t é k o n y s á g.** Itt alapítványok és segélyekről, a Chewra Kaddisáról, a nőegylet, a komaegylet és a betegápoló egyletről szóló részletes jelentések vannak felvéve, mely a zsidó jótékonyaságról fényesen tanuskodik.

5. **T a n ü g y.** Ezen rész becses kutforrásul használható a magyar zsidó iskola történetének megírásánál. A szegedi izr. hitközség 1820-ban tette meg az első intézkedést a gyermekek rendszeres taníttatása czéljából. Kár, hogy éppen ezen rész a legszűkebb térre szorítkozik, holott véleményünk szerint a zsidó hitközség életében az iskola a legfontosabb intézmény és története becsesebb akár mely más hitközségi intézménynél.

6. **Függelékül helyreigazítások és pótlások,** továbbá azon személynevek következnek alfabetikus rendben, a melyek a műben említve vannak.

*Morgenstern J.*

**Atyai tanács egyetlen leányomnak.** Irta Molnár László nőtanító-képző intézeti igazgatótanár. Budapesten 1885. Terjedelme 15 iv; ára 1 frt 20 kr. Kapható minden könyvkereskedésben.

Ily czimű mű gazdagította paedagógiai irodalmunkat nem mint fordítás, amint czime az első tekintetre következtetni enged (Campe nagyon hasonló czimű és tartalmu munkájára gondoltunk) hanem eredetiben. — E könyv a magyar családban valóságos hiányt pótol és irálya és a tárgy

társadalmi fontossága, nemkülönben azon meleg, atyai szeretetet átlengő hang, melylyel szerző a leánynevelés minden ágáról beszél, végre a szak szerű fejtegetések, érvelések és következtetések, melyek népszerű módon a nevelészet céljai felül felvilágosítanak, bizonyára utat törnek az „atyai tanács“-oknak a szegények kunyhóiba és a gazdagok palotáikba egyaránt. A tartalomjegyzékből a könyv jellemzésére a következőket emeljük ki:

1. A boldogságról. — 2. Mit szoktunk általában műveltség alatt érteni? — 3. Az ember mibenléte. — 4. A nő társadalmi állása. — 5. A testi edzésről. — 6. A nők testi fejlődését akadályozó körülmények. — 7. Azok elhárításáról. — 8. A munka befolyása a testre. — 9. Az ember nevelői. — 10. A nevelés elveiről. — 11. A szellemi művelődésről. — 12. Előkészülés a férjhez menéshez. 13. A műveltségre törekvő nő a társaságban. — stb. stb.

Szerző nem csupán mint a hazai nevelésügyön hosszú éven át sikeresen működött szakférfiu írta le sokoldalú tapasztalatain alapuló nézeteit és tanácsait, hanem igazán mint egyetlen leányának gyöngéden szerető és gyermekének valódi boldogságát szíven hordó atya.

Ajánljuk e művet a magyar anyák figyelmébe. Iskolát végzett leányaik kezében áldássá válik jövőbeli boldogságuk előmozdítására nézve.

*Pollak Kaim.*

**A népiskola és az egészségügy.** Irta Dr. Walter Gyula tanár Esztergomban. Kapható szerzőnél, ára 1 frt, tanítójelölteknek 80 kr.

Ily című könyv jelent meg Esztergomban és lapunk múlt számában közöltük szerzőnek erre vonatkozó megrendelési felhívását, megigérvén, hogy a könyv érdemleges megismertetését a jelen számban adjuk, amely ígéretünket ezennel beváltjuk.

Mióta az általános tankötelesség törvényileg kimondatott és gyakorlatilag mindinkább fogatosittatik a tömeges iskola-látogatás a hazai népnevelés ügyén tetemesen lendített, úgy hogy a népoktatás mai napon virágzónak mondható. De a rohamos szellemi haladás mellett a gyermeki test fejlődése, nevezetesen egészségének őrzése nem ápoltatott eddig kellő gonddal és figyelemmel, a minek következménye itt ott már is mutatkozni kezd a serdülő ifjuság testi fogyatkozásaiban.

Országos iskolaügyünk élén álló fenkelt szellemű ministerünk és vele nemzetünk jövőjét szíven hordó férfiak ezért az egészségügy ápolását mint a nemzet egyik főkötelességének teljesítését sürgetik. — Ezen nemzetgazdászati szempontból is fontos kérdés megoldását azonban a népiskola közreműködése nélkül el nem érhetni. A népiskola, mely feladatának tekinti, hogy a népben a takarékoság iránti hajlamot felébresszen, nem mellőzheti az egészség ápolását célzó gondoskodását.

A tanhatóság ezért egy idő óta az egészségügy ápolását célzó népiszkolai intézkedésekkel élénken foglalkozik, az ügy tanulmányozását hazánk néptanítóinak figyelmébe ajánlotta és az egészségtanak a népiszkolában mikénti tanításáról okadatolt véleményt kért. Ezen kérdés a tanítóegyleteket országszerte foglalkoztatja és a legközelebb tartandó képviselői tanítógyűlés szintén ezen kérdés fölött fog tanácskozni. Akármilyen legyen az elfogadott javaslat, egyben egyetértenek majd valamennyien, t. i. abban, hogy a tanítóknak az iskolai egészségügyről kellő fogalmai kell hogy legyenek.

A fent jelzett könyv szerzője épen ezt tűzte ki céljául. Ő a néptanítóinak írta művét, melyben az egészségről általában és az iskolai egészségügyről különösen behatóan értekezik, hivatkozván számos jeles Hygiénisták észleleteire és tudományosan megállapított szabályaikra. — Értekezik a túlterheltetésről, a házi nevelés hiányosságáról, a különféle

iskolai betegségekről, a lakásról, az iskola kellékeiről, a világításról, fűtésről, padokról, tankönyvekről, a bizonyos helyekről stb. stb.

Egy függelékben több statisztikai táblázat van, mely az iskolai egészségügy körüli kutatások eredményét tünteti elő.

A magyar paedagógiai irodalom e mű által előnyösen gyarapodott és gazdag tartalmánál és az egyes kérdések okszerű feldolgozásánál fogva hasznos kézikönyv. Mikor e könyvet kartársaimnak ajánlom, nem annyira annak szerzőjének mint azon pályatársaimnak vélek használni, kik a népiskolai egészségügy körüli kérdéseket tanulmányozni akarják.

*Morgenstern Jakab.*

## Egyleti élet.

**Bold. Gans Dávid** nevét viselő és egyesületünk által kezelt alapítvány ez évi kamatjait 16 frtot f. évi június hó végén tartandó választmányi ülésben az alapítólevél értelmében egy oly tanítóképző intézeti hallgatónak fognak odaitéltetni, ki egy tanítónak fia és a budapesti izr. tanítóképző intézetet kellő sikerrel látogatja. Előnyben részesül az, kinek atyja egyesületünk rendes tagja. Ezen ösztöndijra ezennel pályázatot hirdetünk és határidőül f. évi június 15. napját tűzzük ki. A folyamodványhoz a fönt említett körülményeket igazoló okmányok melléklendők.

### Május hóban fizettek tagdíjat :

Földesi Joachim, Budapest	2 frtot	Mandl Bernát, Budapest	2 frtot
Grünbaum Ignác, Cs.-Ápátfalva	1	Presser József, Ny.-Zsámokkrét	2
Guttenberg Sám., N.-Várad	1	Rosenberg Jakab, B.-Szt.-Mihály	2
Györki Károly, Apatin	1	Stein Dávid, B.-Diószeg	1
Hegyí Ignác, Nádudvar	1	Steinschreiber József, Sajó-Szt-Péter	2
Huszerl György, Lugos	4	Szögyi I., Vág-Besztercze	2
Horowitz Ignác, Melsicz	1	Weisz Soma, Izsák	1
Kohn Ede, Léva	2	Reisz Izsák, Chropó	2
Lichtenfeld Jakab, Abaujszántó	2 „		

## V e g y e s e k.

### Jubiläum.

*Tapolcza, 1885. május 4-én.*

A tapolczai izr. iskola egyik köztiszteletben álló tanítóját, Strausz Zsigmond urat, helyben való működésének 20. évfordulóján kiváló kitüntetésekben részesítették.

Az öszülni kezdő mester méltó megünneplésére, volt tanítványai sorából egy bizottság alakult, mely elhatározá, hogy volt tanítóját egy diszes emlék-tárgygyal meglepi, hogy némi lerovást eszközöljön a hála és kegyelet adójának. A vidéken lakó érdekelték fölkérettek, hogy egy emlék-tárgy vételéhez hozzá járuljanak, és a kérelem nem maradt eredmény nélkül. A bizottság az ország minden részéből sőt külföldről is megleghangu sorok kíséretében támogattatott, mi nagyban hozzájárult az ünnepély megvalósulásához, mely május 3-án (az izr. tanulók ünnepén) meg is tartott. Említett napon az izr. iskola tágas udvarán összegyült a tanuló ifjuság, azonkívül volt tanítványai és az izr. hitfelekezet színe java; képviselve volt továbbá a gazd. felső népiskola, a hitközség és az iskolaszék.

Miután a tanuló ifjuság a hymnust eléneklé, Fuchs Frida jelenlegi tanítványai nevében szépen elmondott beszédben méltatta mestere érde-

meit, átnyujtván egy az iparosztály által készített igen diszes koszorut. Utána Friss László ur emelkedett hangon és fenkölt szellemü beszédben emlékezett meg volt tanítványai nevében a derék tanférfiuról, méltatván annak munkásságát, odaadó fáradozását, bebizonyítandó, hogy a bevéssett hála-érzelmekek maradandó becsesel birnak. Beszéde végeztével átnyujtá az emléktárgyat. Erre következett Strausz Zs. ur válasza. Szerénységről tanuskodó beszédében visszapillant a multra és idézi Tompát:

„A boldogságra kevés csak a jelen,  
 „A multon épül az és az emlékezeten;  
 „Örömünkre színt és derüt titkon az ad,  
 „Mint a gyök adja a virág színét szagát.“

Majd megköszöni a nézete szerint „meg nem érdemelt kitüntetést s így folytatja:

Ha Istenem oly érdemet jutatott osztályrészemül, hogy szép és nemesért lelkesülni tudó polgárokat nevelhettem imádott közös anyáknak, szeretett hazánknak, nincs okom kétkedni, hogy oly férfiak kezökbe ne vennék azon szellemi zászlót, mely jeligéül kitüzé: „Nevelésügy, jöjjön el a te országod.“ Beszéde végeztével a tanuló ifjuság a Honfidaltnak éneklé, ezalatt mindenki sietett a tanférfiu üdvözlésére. A dal végeztével a nagy zenekar ráhuzta az indulót és a gyermekek nemzeti zászlókkal szép rendben kivonultak a billegei ligetbe. Azonban a gyermekek örömet délután elrontá az áldást hozó eső, miért is a majális nem a szabadban, hanem az iskola szük falai közt ért véget.

Az ünnepélyt megelőző napon mint a tanférfiu neve napján, a Schlessinger Lujza k. a. vezetése alatt álló kisdedóvó intézet is diszes ünnepélyt rendezett. A kisdedek szép beszédben üdvözlék a jó tanító bácsit, átnyujtván a mondott alkalmi versecskéket tartalmazó kis diszkötésü albumot, majd egy csinos feliratu koszorut és más értékes ajándékokat. A közönség igen meghatottan nézte a kis angyalsereget, s miután Strausz Zsigmond ur a kis gyermekeknek köszönetét kifejezte, az ünnepély éljenzés és köztetszési nyilvánítás közt véget ért. *K. I.*

### **Nyilvános köszönet.**

Mindazon volt tanítványaim és barátaim, illetve barátnőim, kik helybeli tanítói működésem 20. évfordulóján t. hó 3-án csekélységem tiszteletére rendezett ünnepély alkalmával üdvözlő levelek, vagy távirati szerencsekívánataik által engem szerencsétetni méltóztattak; valamint azok, kik az ünnepély rendezéséhez akár szellemileg, akár anyagilag hozzájárulni szivesek voltak, fogadják nemes részvétükért legőszintébb igaz szivből eredő mély köszönetemet azon ohajom kifejezésével, miszerint engem szives emlékezetökben még tovább is megtartani kegyeskedjenek.

Tapolczán, 1880. május hó 5-én.

*Strausz Zsigmond.*

**A Magyar-Zsidó-Szemle** juniusi füzetének tartalma:

Tudomány. Neubaue r A d o l f. Palesztina nyelve a második templom utolsó századában II. Rosenber g S á n d o r. Az „Akéda“ vagy Ábrahám készsége a véres emberáldozatra. — Irodalom. Neuman n E d e. Az Énekek Éneke. Irodalmi holmi. K e c s k e m é t i L i p ó t. Salamon Ibn Gabiról költeményeiből. — Társadalom. Sz á n t ó E l e á z á r. Az angol hittéritők Budapestén. Dr. Szalárdi M ó r. A főváros népesedési viszonyai felekezetek szerint. — Értesítő. Országvilág. A pécsi izr. hitközség 1884-ben. Seltman n L a j o s. külföldi utamból. Hollandia II. — Tanügy. Freyh an L u j z a. A nőnevelésről. Radó Vilmos

A zsidó népiskolák. IV. — A berlini Lehranstalt évi jelentése. — Külföld. Egy emlékirat II. József korából. Községi surlódások Nagyváradon. Zsinagógai adakozások. — Vegyes. A M.-Zs.-Szemle évi előfizetése 6 frt. tanítóknak 3 frt.

**Egyesületünk** által kiadott magyar ABC-s olvasókönyv első kiadása elfogyván, újabb kiadás alá kerül. A könyv gyors elkelése legjobban bizonyítja annak becsét. A második kiadásnál az olvasási gyakorlatok tetemesen bővitve lesznek és pedig szakértően válogatott olvasmányokkal.

**A pesti izr. hitközség** iskoláiban folyó hó 18-án kezdődnek a nyilvános zárvizsgálatok; sok fővárosi népiskolában már befejezték a tanévet. Kivánatos volna, hogy e hó végeig az ország valamennyi iskoláiban befejezzék az iskolaévet, hogy a tanítóknak alkalmuk legyen minél előbb az orsz. kiállításba eljönni.

Kérjük a tisztelt kartársakat a lefolyt iskolaév fontosabb mozzanatairól, a zárvizsgákról lapunkat értesíteni. A beküldendő iskolai értesítőket ismertetni fogjuk.

Ezen számhoz az „Assicurazioni Generali“ triesti biztosító-társaság 1884. évi mérlege van mellékelve, melyre a t. cz. olvasót figyelemztetjük.

### Szerkesztői üzenetek.

**S. L.** Czikke a legjobb akaratunk mellett nem volt közölhető.

---

## H I R D E T É S E K.

### Pályázatok.

Az esztergomi izraelita VI-osztályu leányiskolánál, hol már egy nőtanító véglegesítve van, f. september hó 1-én még egy nőtanítói állás betöltendő. Pályázni kívánók, kik ugy a rendes tantárgyakban, mint a női kézimunkában is alapos oktatást adni képesek, felhivatnak, hogy kérvényeiket f. é. junius hó végéig az alulirt elnökséghez terjesszék be. Évi fizetés 300 frt., mely fizetés azonban annak véglegesítése alkalmából felemeltetni fog.

Kelt Esztergomban 1885. május hóban.

*Blumschein Lipót,*  
bizottsági jegyző.

*dr. Áldory Mór,*  
iskolaszéki elnök.

Az „Izr. siketnémák orsz. intézeté“-ben a jövő tanév f. é. september hó 1-jével kezdődik. Uj növendékek felvételéért való kérvények az intézet igazgatóságához f. é. junius hó 10-ig nyújtandók be.

Az „Izr. siketnémák orsz. intézete“  
vezérlőbizottsága,

B U D A P E S T.

